

„Soča“ izbaja vsak potek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.
Pol leta „ 2.
Četrt leta „ 1.

Pri oznanilih in tako tudi pri „*poštnicah*“ se plačuje za navadno tristoletno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 klat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Parumerne, kletke se dobivajo po 8 kr. v zbirnicah na Starem trgu in v Nanski ulici.

Dopisi naj se pošiljajo vredništvu, naročnina pa opravniku „Soča“, d. g. Andreju Tabaj-u Via Canonica N. 8 v Št. Roku v Gorici.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delavcem in drugim noprimežnim se naročnina sniža, ako se oglase pri opravištvu.

Vabilo na naročbo.

Ker se bliža konec prvega poluleття, vabimo gg. naročnike, katerim sedaj naročba poteče, naj blagovoljijo koj ponoviti naročbo, da ne nastanejo neredi pri odpošiljanju lista; oni naročniki pa, ki nam na naročnini kaj dolžujejo, naj blagovolje svoj dolg poravnati.

Frijatelje našega lista tudi prosimo, naj delajo in si prizadevajo, da nam pridobije tudi novih naročnikov.

Opravništvo „Soča“

Uradni jezik. pri c. kr. uradih.

Uradni jezik je dvojin: zunanji in notranji. Zunanji jezik je odločen za javne obravnane vsake vrste in pa za tiste spise, kateri so namenjeni strankam, kakor so n. p. vabila, razglasi razsodbe in raznovrstni odloki. Ker so navedeni spisi ljudstvu namenjeni je umevno in tudi naravno, da morajo ali da bi vsaj morali biti pisani v narodnem jeziku, da dotičniki izvedo, kaj obsegajo, kaj naznanjajo, kaj terjajo.

Dosedanje zahteve slovenskega naroda po enakopravnosti slovenskega jezika pri c. kr. uradih tikale so se le zunanjega uradnega jezika, in niso segale dalje t. j. kak da bi moral biti tudi notranji uradni jezik.

LISTEK.

Črtice o popotovanji v sv. dežele.

(Dalje).

Blagi sinovi sv. Frančiška so res strokovnjaki v tej zadevi. Mohamedanci po svoji veri imajo toliko nazornih, pa tudi težavnih, čestokrat groznih šeg, da se morajo vsakemu vsmiliti njih Derviši, bi rekel njih duhovni, ali muihi, ki morajo po ostrih pravilih samotarno živeti in vso, kar ti reveži rabijo, bodisi za živež, obleko ali karkoli sami napravljati. Popisati, kaj se v mohamedanskem bogočastju vganja ni moj namen, tudi predolgo bi bilo. Samo to opazim, da merzi človeka pri vzgledu kako se tisoč in tisoč ljudi samo moškega spola, vede v njih cerkvah ali mošejah.

Sevé, da morajo tudi oo. Frančiškani ozir jemati na te šege in jih obdržati, kolikor se vjemajo s katoliško vero.

V Nazaretu se kaže 1/4 ure od cerkve oznanjenja M. D. tudi cerkva na tistem mestu, kjer je sv. Jožef imel svojo tesarnico. Na potu tja vidiš sinagogo (sedaj grško-kat. cerkev), v kateri je Kristus nekaj učil, in se kaže velik še precej ličen kamen, na katerem je Jezus z svojimi učenci obedoval (mensa Christi), zanimalo to boče vedeti, da v obširni cerkvi Matero Božje je prelep stranski altar iz marmeljna, dar preljubljenega avstrijskega cesarja z napisom: „Franc Jožef I., cesar Avstrije in kralj Jeruzalemski I. 1880.“

Notranji uradni jezik ni namenjen za stranke, ampak le za notranje tajne obravnave in za dopisovanja c. k. uradov med seboj in za poročila nižjih do viših uradov.

Poglejmo v kaki meri uživajo narodi v Avstriji jezikovno enakopravnost glede uradnega jezika in sicer v kronovinah in deželah, ki so v državnem zboru zastopane, toraj v Avstriji v ožjem pomenu.

Začnimo z Nemci; ti uživajo v vseh c. kr. uradih polno enakopravnost glede uradnega jezika zunanjega in notranjega, in njihov jezik nadvlada celó v državnem zboru in v avstrijski delegaciji. Menil bi človek, da so oni s tim zadovoljni in da ne segajo dalje in da več ne terjajo; ali to ni tako, marveč oni hočejo vsiliti svoj jezik kot uradni jezik vsem drugim narodom, kar jasno dokazuje, da so poslanec baron Scharschmid in tovariši že pred leti v državnemu zboru predložili postavni načrt, naj bi se nemški jezik proglasil kot državni jezik.

Za Nemci pridejo na vrsto Lahi; tudi ti uživajo, čeravno jih je v primeri z drugimi narodi sedaj le poččica v Avstriji, in so zraven še po raznih dezelah raztrošeni, polno enakopravnost in njih jezik je uradni jezik pri vseh c. k. uradih.

Za Lahi sledijo Poljaki v Galiciji; tam je zunanji in notranji uradni jezik, posebno pri c. k. sodnijah le poljski, ker Rusini — ako smo dobro podučeni — imajo svoj jezik le kot zunanji uradni jezik.

Sedaj smo pa s popolno jezikovno enakopravnostjo pri koncu, ker noben drugi avstrijski narod nima svojega jezika za notranji uradni jezik pri c. k. uradih.

Nazaret je prav prijetno mesto. Lega krasna, obilne hiše in vilo se razprostirajo v bližnem krogu okoli in okoli goratega sveta. Mir ti vlada tam, kjer je Kristus nekaj let živel in rasel v starosti, modrosti in milosti. Komej se tihota tega sv. kraja pretga z zvonjenjem Angelovega češčenja. In tudi takrat komaj da se zvon vdari na eno samo stran; in sicer trikrat zaporedoma, štirikrat in petkrat. To pristojta vedeti našim evropskim in nekaterim goriškim cerkvenikom in še posebno cerkveniku sv. Antona. On zvon in zvon trpi gotovo več en poldan, kakor v Nazaretu celi mesec. Z zvonom naj se ljudstvo le opozori, da je čas moliti. Tako naj bi vsak cerkvenik med zvonjenjem molil, potem bi krajše zvonil in gotovo več ljudi k srčnemu pozdravljenju Marije zvalil in pridobil, kakor če skoraj po 1/2 ure zvonove mlati in prevrača. Treba bi bilo, da bi se naši cerkveniki tudi v zvonjenju kaj izsolali in naj bi se pri podelitvi take službe na to gledalo, so-li v zvonjenju cerkvenem zvedeni. Pri orgljanju se vender strogo na to gleda, da organist ne zaorgla kako drajno, ki ni le ušesom neprijetna ampak tudi v pobožnosti moti in sv. bogoljubne čute kali. Ni-li zvonjenje tudi zunaj cerkve za občino in okolico to, kar so orgle v cerkvi pri sv. opravilu? Zvonovi spremljajo molitev pobožnega, jo bolj in bolj povzdigajo z vbranim in pristojnim zvonjenjem. Da ti še to povem, kako hvale vredno je zvonjenje ali kratko drgnjenje zvona, kadar mašnik pri sv. maši privabi na zemljo (altar) Njega, ki je Gospod nebes in zemlje. O slovesni hip! Človeka prešinejo najsvetejši čuti. Kar mašnik z božjo mogočnostjo v cerkvi opravlja,

O Slovencih nočemo danes dalje govoriti, ker smo njih razmere v tej zadevi dovolj pojasnili v prešnjih člankih pod naslovom: „Nášo pravosodstvo.“

Kako je pa s českim narodom, ki šteje blizo 6 milijonov duš in kompaktno biva na Pemskem, Moravskem in v Šleziji? Znano je, da so spadale te tri kronovine pred osodepolno bitko na Belligori leta 1621 k pemski kroni in da so imele posebno državno pravo, katero prav sedaj Mladočehi tako odločno naglašajo, ko gre za nemško-češko poravnavo na Pemskem. No v tisti dobi je v celem pemskem kraljevstvu nadvladal česki jezik, in umevno je na sebi, da je bil pri vseh uradih tudi zunanji in notranji jezik. Od tistega leta pa poteklo je dosti, dosti vode po Moldavi; naselilo se je na Pemsko toliko Nemcev, da štejejo sedaj nad 2 milijona duš, in oni so znali pridobiti nadvlado svojemu jeziku nad českim. Zginil je bil sčasoma česki jezik iz uradov, in šde, od kar je nastopila ustavna doba v Avstriji, se trudi česki narod zopet priboriti si zgubljene pravice.

Da bi dosegli jezikovno enakopravnost, se borijo dež. in državni poslanci česki že v 30. leto z občudovanja vredno ustrajnostjo in z vzglednim pogumom; dosegli so v tem boji marsikaj, n. p. česko univerzo; a prav sedaj gre za to da bi se zakonito zabilježile in potrdile njihove pravice, zadevajoče narodno ednakopravnost, in da bi se s tim dognala poravnava na Pemskem. Zunanji uradni jezik so Čehi na Pemskem dosegli, in sedaj se potezajo za uradni jezik notranji, in tudi to bodo pri poravnavi brez dvombe dosegli.

Čehi hočejo, da bi bil njihov jezik tudi

to zvon na široko po njivah, holmcih in hribih, po hišah in dolinah naznani in zdrami vernih srce, k pobožnosti. Res, sveto, zdatno je v raznih trenutkih glasno vabljenje v to posvečenih zvonov. Prijatelj! zopet sem zamudil na potu. Vidiš naši cerkveniki so to zakrivali. Pa ne sodi jih preostro, posebno ako pomisliš, da čestokrat ne more svoje dolžnosti cerkvenik osebno opravljati, da ga kak otrok ali celo stara mati pri zvonjenju nadomestuje.

Dragi prijatelj! pustimo zdaj skrb za poravnaje takih pomanjkljivosti v našem življenju in bivanju v krajih kjer se ne vjema vse po krščanskem duhu in po našem revnem srcu! — Ozrmo se okoli! Glej tam goro res lepo, kako vjudno človeka vabi, kakor bi hotela reči: tu se je bil tvoj Kristus v svoji slavi prikazal. Peter, Janez in Jakob so z Njim bili, pride njegovega apremenjenja. — Ta še precej visoka gora je tabor, menda kaj viši kot naša sv. Valentina.

Na taboru je dala sv. Helena cerkev in pa samostan napraviti. So 4 colice in pa velika soba, kamor se za silo popotniki v sv. krajih, kolikor se da pred slabim vremenom zatekajo. Dva meniha sta tu varha in oskrbnika za silo tistim, ki tja dojdejo, čestokrat 2, 3 — 500 romarjem. Sv. Helena je sama, 81 let stara peš na tabor priromala. Prav je P. Alfouz Dombrovsky, ki je vžo mnogo let varh onega svetišča, rekel: „Ako se vam v te sv. kraje pot preteška zdi, mislite si, da je po tej poti sam Jezus Kristus hodil in da vsi aposteljni in mučeniki so po težavni poti do nebes prišli.“

(Dalje prih.)

notranji uradni jezik; ta njih zahteva je tudi popolnoma opravičena. Tu naj le navedemo razloge, zaradi katerih se pemski Nemci tej terjatvi Čehov s toliko trdovratnostjo vstavičajo.

V dosego narodne enakopravnosti ni še zadosti, da se razsodbe, odloki in drugi spisi vročujejo strankam v njihovem jeziku, ampak treba je, da so dotični uradniki narodnega jezika tudi popolnoma vešč v govoru in pisavi, da se poslužujejo pri obravnavah s strankami jezika, katerega te umejo in da spisujejo tudi zapisnike v jeziku strank, ker drugače bi uradniki pisali lahko v nemškem jeziku in pošiljali strankam le prevode. Nemci pa se branijo naučiti se drugega jezika (na Pemskem češkega) dokler je notranji uradni jezik le nemški; Nemci potemtakem, če tudi niso zmožni češkega jezika, lahko dobé službo in zasedajo uradniške, stole ker obravnavajo med seboj vse v nemškem jeziku in izročujejo strankam lahko le češke prevode. Čehi hočejo to zabraniti in zahtevajo, da se imajo pri českih uradih, posebno pri sodnijah vršiti tudi obravnave in posvetovanja med uradniki in spisavati se tudi dotični zapisniki in poročila, če tudi so le za notranjo rabo namenjena, v češkem jeziku, ker le tako se da doseči polna jezikovna enakopravnost. Da ni Bog ve kako potreben v državnem interesu nemški kot notranji uradni jezik kažejo in se sklicujejo Čehi na Primorsko, južne Tirole, Dalmacijo in Galicijo, ker je v prvih treh deželah laški, v zadnji pa poljski kot notranji uradni jezik, kar ni na kvar državnim interesom; zato zahtevajo, da mora biti, to kar je pravo za Lahe in Poljake, tudi pravo za Čeha; in prav imajo in nobeden jim tega ne sme zameriti. Ako se tedaj vpelje češki kot notranji uradni jezik, ne bode škodilo čisto nič državi, ampak le takim Nemcem, kateri bi ne hoteli naučiti se tudi češkega jezika.

Mimo gredè naj povemo, da zahtevajo tudi Dalmatinci, to je Srbohrvati, prav odločno od vlade, da se ima v Dalmaciji popustiti laški kot notranji uradni jezik in da se vpelje mesto njega srbskohrvaški kot notranji uradni jezik, kateri je, kakor oni trdijo, edini deželni jezik v Dalmaciji.

Ali prav ta terjatev Čehov na Pemskem, da se ima pri čisto českim c. kr. uradih, v češkem oddelku dež. šolskega sveta in v češkem senatu pri nadsodnijih vvesti češki kot notranji uradni jezik, dela največje zapreke in težave pri poravnavi češki, ker se do sedaj Nemci temu branijo.

To vprašanje prišlo je tudi v razgovor pri sprejemu delegatov od presv. cesarja po dvornem obedu v Budi dne 24. junija. Pri tej priliki se je vršil med presv. cesarjem in Riegerjem sledeči pogovor: Cesar „Imeli ste letos dosti dela, najprej državni zbor, potem deželni zbor, sedaj delegacije“. R. „Želeti bi bilo, da bi mogli vsaj poletne počitnice v miru uživati, to pa bo komaj mogoče pri sedanjem gibanju na Pemskem.“ Ces. „Da ljudstvo je vsled golo praznih fraz nepotrebno razburjeno“. R. „Treba je, da stori vlada vse, kar le mogoče, da duhove pomiri, posebno pa v oziru notranjega uradnega jezika.“ Ces. „V tem vprašanju mora se pred vsem imeti pred očmi interes državnega službovanja.“ R. „Interesi državnega službovanja bi komaj trpeli, ako bi se razmere na Pemskem tako v poštev jemale, kakor je to v Tirolu, Galiciji in v Dalmaciji.“ Ces. „Tako daleč ne sme priti, da bi uradniki ne bili nemškega jezika zmožni.“ R. „To bilo bi v resnici obžalovati, temu pa bi se dalo v okom priti s primerno uredbo srednješolskega pouka, posebno pa, če so sprejme in izvrši predlog Clam-ov (grof R. Clam je stovil pred leti dotičen predlog v pemskem dež. zboru. op. ured.) kateri meri na to — ne da bi bil nasproten členu 19. temeljnega prava — da se morajo dijaki učiti drugi deželni jezik ako jih tega izrečno stariši ne oproste.“ Ces. „To bi bilo želeti, da je le po ustavi dovoljeno.“

Ta zanimiv razgovor po edni strani dokazuje, kako zelo važno da je ako se narodni je-

ziki vvedejo v c. kr. urade kot notranji uradni jeziki, po drugi pa tudi priča, da zaslužni vodja naroda češkega nikdar in nikjer ne zamudi prilike potezati se za interese svojega naroda.

Mi želimo odkritosrčno, da bi zadobili Čehi narodni notranji uradni jezik, ker stem bi bila odstranjena največja zapreka, ki se stavi nemško češki poravnavi, katere zna postati zgled za narodne poravnave na Moravskem, Šlezkem in pa v tistih kronovinah, v katerih so Slovenci v manjšini in kjer se slovenski jezik niti na zunaj noče priznati kot uradni jezik.

Družba sv. Mohorja.

V slov. dnevnikih smo čitali pred malo dnevi besede o družbi sv. Mohorja, ki se nam zde vredne, da je ponatisemo tudi v našem listu; glasé se tako le:

„Slovenci smemo res ponosni biti na svojo družbo sv. Mohorja, ki se je razrasla v veliko in košato drevo. Ona je šola za odrasle in je tembej potrebna v takih krajih, kjer nam ne pustijo narodnih šol. Ona priprostemu narodu bistri um in blazi srca, ona mu daje pouk za časni in večni blagor. S takim zavodom se ne more ponašati noben drugi narod; imajo sicer podobne družbe, pa vdeležba je drugodi prepričala, in valed tega zaostajajo tudi vsepi. Zato se ne more prehlaviti vrta slovenska duhovščina, ki s toliko marljivostjo ude nabira. Ali to tudi duhovščini pastirstvo olajšuje, kajti ljudje, ki prebirajo pobožne in koristne knjige, niso razgrajale, ne pobijali, ne sleparji, ne tatovi, ne goljufi, ne divjaki in suroveži. Take je lahko voditi in učiti. In tudi slovenskim politikom je to v veliko pomoč, kajti težko je verjeti in redko se bode zgodilo, da bi Mohorjan, ki bukve tudi res prebira, volil za nasprotniki naše narodnosti. Iz tega sledi, da bi moralo tako duhovnikom, kakor tudi posvetnim rodoljubom mnogo na tem biti, da se družba povsod razširi, posebno v takih krajih, kjer so poptujčevanju izpostavljeni. Veliko številu udov nas ne sme motiti, kajti največ Mohorjanov je le v takih krajih, ki so národno že pobujeni; nasprotno so pa drugi kraji semtertje zelo zanemarjeni, skorej bi rekli, pozabljeni; le pomislimo na beneške, na ogerske Slovence, na Zagorjane v Hrvataki, ki so prav za prav tudi le bolj Slovenci, kakor Hrvati! Pičlo je tudi še zmirom število Mohorjanov tik nemške meje na Štajarskem in Koroskem. Rodoljubi, ki živijo v takih krajih ali blizu njih, naj bi iz svojega žrtvovali nekaj goldinarjev, da bi mogli ljudem bukve iz začetka zastopj dati; ko se branja privadijo, bodo potem že sami plačevali tisti goldinar.

Pretekli teden sem bil v Celovcu in sem izvedel, da je družba kupila neko hišo s precejšnjim prostorom, za novo zidanje povsem pripravnim, za 24.000 gld., ker je stara družbina hiša pretesna in ni kraja za vse potrebne stroje. To je prav; morda bode potem mogoče, nekaj hitreje tiskati in razposiljati, kar je splošnja želja po Slovenskem. T. da gospodje odborniki so mi tožili, da so v nekaki denarni zadregi, kajti denar od letnikov se za take reči ne sme rabiti, ampak le rezervni fond, ki se nabira iz plačil dosmrtnih udov in pa iz postranskega zaslužka tiskarne. Ta zaslužek pa ni preobilen, v prihodnje se zna še nekoliko skrciti, ako bodo nemški konservativci svojo tiskarno napravili. Tedaj bi se dalo družbi le s tem pomagati, ko bi pristopilo veliko število dosmrtnih udov. Kdor je še mlad in zdrav, prav pametno stori, ako plača jedenkrat za vselej 15 fl. Če pa vsako leto sproti plačuje, bode plačal nemara 20, 30, 40 ali še več goldinarjev do konca svojega življenja; vrha tega ima pa jedno skrb manj; dostikrat se kdo kako leto zapisati pozabi, potem je pa žalosten in nevoljen, če bukev ne dobi. Dosmrtni udi so pa, tako že zapisani, ni se jim treba vsako leto posebej zapisovati; le oglasiti se jim je potreba in knjige prejmejo brez zadržka. Družba sv. Mohorja ima po Slovenskem mnogo prijateljev. Morda ta moj spis pripomore, da jej pomagajo pri nakupu nove hiše s tem, da se jih mnogo zapiše za dosmrtno ude; saj kdor je še trden, ne bode imel pri tem nikake zgube, ker mu v bodoče ne bode treba nič plačevati. Naj bi pa Bog družbi poslal tudi dobrotnika, kakoršen je bil rajski prof. Debelak, ki jej je volil lepo svoto svojega premoženja. Premožni domoljubi naj bi se sploh pri svojih volilih bolj pogosto spominjali narodnih zavodov ter tako koristili ne samo svojemu ožjemu sorodstvu, ampak tudi celemu narodu, ki je tudi nekako daljno sorodstvo. Med prve in najkoristnejše narodne zavode pa je gotovo v prvi vrsti šteti našo slavno družbo sv. Mohorja.“

Dopisi.

iz Gorice, 2. julija. (Raznoterosti.) Mestni župan goriški dr. Maurovich je padel v nemilost. Kje pa in zakaj, bodo vprašali radovedni bravci. No, pri „Corrierevcih“ in pa zaradi „Pro Patria“ je odgovor. Društvo „Pro Patria“ je bilo sklenilo, da bode imelo letošnji občni zbor v Tridentu na južnem Tirolekem; zato je bilo povabilo tudi starešinstva onih mest in krajev, kjer Lahe bivajo in imajo večino v mestnih zastopih, da bi se tudi mesta po svojih odposlancih vdeležila tega zbora. Tako povabilo je bilo došlo tudi goriškemu mestu, in v seji mestnega zastopa 19. junija je mestni župan zbranim očetom tudi naznanil, da je prejel tako povabilo, ni pa priporočal, da naj bi se kedo izvolil, ki bi mesto zastopal, in o tej stvari ni bilo več govora v seji. „Corriere-jeva“ stranka ipa je hotela, da mesto Gorica mora biti zastopano; zato so pa tudi mestni starešine, katerih glasilo je „Corriere“ in ki imajo še vedno sicer le majhno večino v mestnem zastopu, po privatnem potu sklenili, da naj blagovoli dr. Venuti biti zastopnik goriškega mesta pri rešenem zboru. Dr. Venuti je to ponudbo radovoljno sprejel in v resnici tudi bil zastopnik pri zboru, ki se je vršil na praznik sv. Petra in Pavla.

Kakega duha da so gospodi udje tega društva, spoznali bodo čitatelji iz tega: V Tridentu so hoteli aranžerji tega shoda zunanje vdeležence slovesno sprejeti, zato so hoteli tudi po poti, ki pelje od kolo-dvora pa do hiše, v kateri je imel biti zbor, razobesiti zastave; s ko je redarstvo zahtevalo, da se ima razobesiti zraven tudi črno-rumena avstrijska zastava, „Tridentianski patrijoti“ rajše niso nobene zastave razobesili. Temu nimamo ničesar dodati, ter samo rečemo, da je društvo pokazalo svojo pravo barvo. — Nuši mestni očetje so tudi začeli „štrajkati“. V seji 1. julija je starešina Marzini predlagal, da naj se tehnični odsek pomnoži za dva ude; predlog je bil po kratki razpravi sprejet z večino še celo kot nujen, ali ko je imelo priti na konci seje do volitve, so jo nekateri „levičarji“ pipihali iz dvorane in zbor ni bil več sklepljen. — Med mestom in grofom Alf. Coronini-jem venderle pride do pravde zaradi Kronberške vode, ker so se pogajanja po mirnem potu razbila. Grof Coronini je namreč zahteval, da mesto na svoje troške napravi vodovod, njemu prepusti 180. hišam blizu cerkve v Krombergu 150, še drugima dvema hišama po 20 in 30 hektolitrov vode na dan, zraven bi moralo pa mesto plačati kot odškodnino za vodo še 21.600 gld. od katerih bi prejel le grof 14.000 gld. Mestni zastop teh pogojev ni sprejel, ter hoče na podlagi vse sklenjene pogodbe pravilo nadaljevati. — Šolsko leto se bliža tukaj v mestu svojemu koncu; realke končajo 5. in gimnazij 12. t. m. Na ženskem učiteljišču so bili te dneve zelo stni izpiti pod predsedništvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika A. vit. Klotič-a. Šolski mladini želimo vesole počitnice, med katerimi naj bi se po desetmesečnem trudopolnem delu okrepčala za prihodnje šolsko leto!

Politični razgled.

Delegacije so svoje delo končale in se razšle; letošnje zasedanje je bilo nenavadno kratko, posvetovanja so bila mirna, razprave stvarne in ministri so dobili privoljeno, kar so zahtevali in želeli; nekaj čez tri milijone so ministri letos več terjali, kakor lansko leto, in skoraj vsa ta svota se bode porabila le v vojaške namene: Ker proračun vojnega ministerstva raste leto za letom, zato ni čuda, da so delegati z ozirom na finančni položaj le s težkim srcem večjo denarno svoto dovolili in to še le potem, ko sta se grof Kalnoky in vojni minister odločno izrekla, da je ona večja svota neobhodno potrebna. K temu, kar smo v zadnjih listih prinesli iz razprav v raznih odsekih in potem v polnih javnih sejah, danes nimamo drugega še dodati, kakor da je v zadnji polni seji avstrijske vojni minister, v seji ogrske delegacije pa skupni finančni minister izrekel delegatom priznanje in zahvalo presvitlega cesarja za pežrtvovalnost in patrijotično sodelovanje pri izvršbi težke naloge.

Kakor smo v zadnjem listu poročali, je stopil baron Widmann, cesarski namestnik na Tirolekem v stalni pokoj; kakor objavlja „Wiener Zeitung“, imenovan mu je naslednikom dosedanji namestnik gorenje-avstrijski grof Merveldt; dosedanji dvorni svetovalec pri namestništvu v Inomostu baron Puthon pa je imenovan namestnikom gorenje-avstrijskim.

Postavni načrt o razdelitvi pemskega deželnega šolskega sveta v dva oddelka in o šolskem nadzorstvu, gledè katerega so se bili zaupni možje in vlada pri dunajskih konferencah sporazumeli in katerega je tudi sprejel pemski deželni zbor, je dobil najviše cesarsko potrjenje.

Zadnje dni preteklega in prve dni sedanje tedna so se že vršile po nekaterih kronovinah deželnozhorske volitve. Na Štajerskem so zmagali Slovenci v vseh okrajih s tistimi kandidati, katere je bilo v imenu zaupnih mož postavilo „slovensko društvo“, samo v Slov. Gradcu je mesto dosedanega in po društvu priporočanega dr. Šuca izvoljen župnik dr. J. Lipold; ali ta izvolitev za Slovence ni nobena zguba, ker je tudi novovoljeni poslanec iskren domoljub narodnjak od nog do glave in sin nekdanjega dež. in državnega poslanca Lipolda. Konservativni Nemci so v kmečkih skupinah zmagali v vseh okrajih, katere so do sedaj zastopali možje njihove barve, a zraven so si še priborili okraj Bruck; po mestih in trgih štajerskih pa so zmagali povsod kandidati, katere je priporočala liberalna stranka. Na Moravskem so Čehi ohranili v kmečkih občinah vse dosedanje mandate le s tem razločkom, da je mesto po zaupnih možeh priporočenih kandidatov voljenih 5 drugih ki so sicer tudi Čehi ali ki pripadajo k tako zvani kmetjski ali, morda bolje rečeno, k mladočeški stranki; v mestih in trgih pa so Čehi zgubili bržkone vsled razkola, ki je nastal med njimi, dva mandata. V Šleziji so Čehi in Poljaki v zvezi s konservativnimi Nemci priborili v kmečkih občinah tri mandate, kar kaže, da se se začele tudi v Šleziji reči na bolje obračati.

Do kompromisa med liberalnimi in konservativnimi veleposestniki na Štajerskem ni prišlo in pogajanja, ki so se med strankama vršila, so ostala brez uspeha in bržkone zato, ker so liberalci zahtevali, da bi morala dva konservativna poslanca, ako bi jih volilo veleposestvo, tudi v narodnih vprašanjih z nemškimi liberalci proti Slovincem glasovati; da je res tako, povzamemo iz „Grazer Volksblatt“, ki piše, da so morali konservativni veleposestniki odkloniti neki stavljeni pogoj, ako niso hoteli zapustiti svojega načela krščanskega postopanja z drugorodnimi.

**

Angleška vlada je odstopila Nemcem otok Helgoland v Severnem morji za to, ker je Nemčija prepustila Angležem nekatere pravice do nekkih dežel v Afriki, ali prebivalcem tega otoka to ni po volji, pa tudi južni Nemci niso s to kupčijo zadovoljni, zato napravljajo in podpisujejo peticijo do nemškega državnega zbora, da naj ne odobri te nemško-angleške pogodbe. — Nemški drž. zbor je sicer sprejel z veliko večino novo vojno postavo, katera bode ljudstvu še večja bremena nalagala, ali vojni minister Verdy de Vernois bode venderle odstopil, ker neki ni zadosti odločno zagovarjal vojne predloge; da je postava bila sprejeta, ima neki naj večje zasluge novi kancelar Caprivi.

Srbski trgovci so se menda spametovali, ker so neki vvideli, da oni venderle vtegnejo Avstrije bolj potrebovati, kakor pa narobe; oni sicer še nekoliko ropotajo in prepira ni še konec, ali prva razburjenost se je močno polegla. — Kralj Milan se je pri nekem banketu ostro izrazil proti sedaj vladajoči stranki radikalni in izjavil, da je njena politika za Srbijo pogubonosna; a srbska vlada ni tega prepričanja, ker je rektorja Belegrajske visoke šole Nikolajeviča, ki se je vdeležil tistega banketa, vpokojila.

Obsodbo majorja Panica na smrt je princ Ferdinand, kakor se zatrjuje, najbolj le na prigovarjanje ministerskega predsednika Stambulova potrdil, če tudi je še celo sodišče priporočalo pomilostenje; 28 t. m. se je nad Pranicem izvršila smrtna kazen, a predno so vojaki

vstrelili, je še enkrat z močnim glasom zavpil: „Naj živi Bolgarija“.

Domače in razne vesti.

Cesarski namestnik za Primorje, vitez Rinaldini je pretekli teden prvokrat, od kar je imenovan, uradno obiskal Trst, Cervinjan in nekatere druge kraje v laškem oddelku poknežene grofije; kakor je čitati v listih, sprejelo ga je ljudstvo povsod slovesno, predstavila se mu je duhovščina in poklonili so se mu c. kr. uradniki in občinska zastopstva.

Oblikovanje. Nj. Velešanstvo je podelilo c. kr. višemu poštneemu kontrolorju in predstojniku telegrafne glavne postaje v Trstu Ferdinandu Coffo u naslov cesarskega svetovalca.

Visoki dar. Presvitli cesar je podaril zdravšiču škropuloznih otrok v Gradu 300 gld.

Presvitli cesar so potrdili po državnem zboru sprejeti postavni načrt o dolenski železnici.

Nj. c. in kr. Visokost nadvojvoda Karol Ludovik pokrovitelj c. kr. kmetijskemu društvu za Goriško. Kakor smo o svojem času poročali, je bil občni zbor, katerega je imelo c. kr. kmetijsko društvo 4. junija, naročil predsedništvu, da naj se ono obrne s ponižno prošnjo do Nj. Visokosti nadvojvode Karola Ludovika, da bi blagovolil sprejeti pokroviteljstvo rečenega društva. Kakor povzamemo iz „Atti e Memorie“, je visoki gospod predloženo mu prošnjo radovoljno uslišal in pokroviteljstvo sprejel.

Iz bližnjih hribov se nam piše: Neki hribovski učitelj je prišel na dan sv. Ivana v Čepovan; njegovo vedenje in obnašanje ta dan je bilo tako malo spodobno, da je ljudstvo, ki ga je opazovalo, sploh mislilo, da ni prijel še sv. krsta. Zato so ga nekateri Čepovanci po noči kar dvakrat v potoku kratili in mu tako menda tudi pamet v glavo vllili.

V Logu pod Predilom pečajo se jako z nasadom planink (Edelweiss) na polju. Tamkajšni trgovci Jakelj, kateri vzgojuje vž; več let planinke naseljal je za poskušajo pred tremi leti planinko na polji, katera se je kaj izvrstno obnesla, kajti cvetlice se ne razločujejo prav nič od planink iz visokih gor. Večina planink prodaja se na Nemško; vsako leto proda se samo iz Loga za 8-10 tisoč gl. planink.

Kardinal Dunajewski. Pred kratkim imenoval je sv. Oče papež knezoškofa Krakovskega, brata našega finančnega ministra, kardinalom. V ponedeljek izročil je presv. cesar novemu kardinalu slovesno rudeči kardinalski klobuk. Med kardinali, kateri so najvišji cerkveni dostojanstveniki, so sedaj trije Slovani, namreč: Kardinal M. Ledochovskiy, I. Mihalovič, nadškof zagrebški, in kardinal Dunajewski.

Ljubljanski vodovod. Ljubljana ni imela do sedaj vodovoda, kateri bi preskrbel mesto s zdravim pitno vodo. Ko je l. 1882 prevzela mestno vpravo narodna stranka, bilo je vprašanje o vodovodu na dnevnem redu. Po dolgem trudu in posvetovanju se je podjetje začelo in končalo. Na praznik sv. Petra in Pavla bil je vodovod slovesno odprt in pridruženo dež. predsednika bar. Winklerja in drugih dostojanstvenikov. Načrt vodovodu napravil je inženir Smrekar. Delo je res veličansko in obstoji iz štirih naprav namreč: 1. glavni vodnjak v Klečah in trije postranski vodnjaki z železnimi cevmi, v katere se steka voda; 2. parni stroji z dvema kotloma, ki blizo 40 metrov globoko pod površjem stiskajo vodo v cevi; 3. reservoir v tivolskem gozdu, kjer se nabira voda, 4. vodovodna mreža; razpeljana po vsem mestu. Reservoir obseza 30.000 hektolitrov vode. Za vodovod je bilo proračunjenih 550.000 gld., katere je pa skrčil vodovodni odsek na 485.000 gld. — Želeti bi bilo, da bi si preskrbelo tudi naše mesto tak vodovod.

Italijanska universa v Trstu. V Tridentu imela je „Pro Patria“ te dni svoj občni zbor, pri katerem se je sklenila peticija za italijansko univerzo v Trstu. Pri občnem zboru bilo je mnogo zastopnikov iz vseh italijanskih krajev Avstrije. Tudi v gledališču so posebno odlikovali goste s Primorja. Pridhodnji občni zbor bode v Gorici. — Vili se, „Pro patria“ ima največje veselje do Primorja, katero bi rada kar čez noč poitalijančala.

Tržaško mestno starešinstvo kaže povsod svoje mišljenje. Pretekli petek bila je v stolni cerkvi obletnica po ranjkom cesarju Ferdinandu, pri katerem je zastopal mestno starešinstvo edini podžupan,

Žid dr. Mozes Luzzatto. Ne vemo, ali hočejo smešiti sebe ali kajli?

Framasoni — pa žep. V Italiji gospodujejo framasoni, njim: na čelu minister Crispi, kateri je znan kot zakleti sovražnik katoliške cerkve in papeža. Crispi se javno baha s svojim prijateljstvom s framasoni in z njihovim predsednikom Hadrijanom Lemmi. Nedavno je pa radikalni poslanec Imbriani kar javno čital Lemmiju, da je osleparil vlado za nič manj nego za 3 milijone frankov. Lemmi se ni dosedaj še nikakor opravičil, pač pa naznanjajo framasonski listi, da ga več ne marajo, zato ga iz svojih redov izključujejo. — Vidi se, koliko je framasonom do „šlovekoljubja“, s katerim se povsod bahajo. „Blagor narodu“ kričijo javno, na tihem pa „blagor žepu.“

Crispi — proslavljen! Crispi dela v Italiji, kakor hoče sam. Ako mu niso poslanci, ministri, župani po volji jih kar odpusti, ne gledè ali ima prav ali ne. Tako samooblastno postopanje se je jelo studiti že vsem. Pred par leti je odstavil rimskega župana, vojvodo Tarlonijo, ker je bil šel ta o priliki petdesetletnice mašniškega posvečevanja papeževga, poklonit se papežu in takrat se je govorilo, da je bila največ vsrok temu u n a žena Crispiljeva (Crispi ima namreč, kakor Mohamedani, tri žene); ljudstvo se je delalo norca s tem, ter mu skovalo te-le verze:

„Crispi per vendicar solo u n a moglie
Di Roma il sindacato a un duca toglie.
Se avesse a vendicarle tutte e tre
Toglierebb' anche la corona al Re.“

Program slovenske višje dekliške šole v Ljubljani. Početkom šolskega leta 1890-91 bode se v uršulinskem zavodu v Ljubljani otvorila slovenska višja dekliška gospodinjstva šola, katero podpirati je tudi visoki deželni odbor Kranjske blagovoljno obljubil.

Smoter te šole je: vzrasle deklice, ki so dovršile ljudsko šolo, temeljiteje, kakor je to v ljudske šoli mogoče, izveščati v vseh potrebnih znanostih in spretnostih, ktere zahteva stopinja sedanje naobraznosti, kakor tudi teoretično in praktično seznaniti jih z vsami strokami in opravili domačega gospodinjstva. — Da bode imela ta naprava trdno osnovo, opira se vzgojevalni načrt po vsem na podlago prave kršanske pravnosti.

Poučevale se bodo deklice obširnoje v poučnih predmetih ljudske šole, osobito z ozirom na praktično uporabo v življenji, poleg tega upeljale se tudi v znanstvenost literature, logike, stilistike, v pouk o umetnijah, risanji, tujih jezikov (nemški jezik, potem laški, francoski, angleški), gospodinjstva, vzgojevalnja, petja, godbe (gosi, citre, glasovir, orglje).

Deklice si morejo prisvojiti temeljito izveščanost v vseh delih, spadajočih v žensko področje, kakor tudi dovršeno izurjenost v umetnih ženskih ročnih delih. — Kurz obseza 3 letnike. V prvem letu se deklice poleg drugih predmetov seznanijo vsestransko z gospodinjstvom poslovanjem v hiši: red, hišna oprava, prirejevanje, čiščenje in popravljanje perila in obleke, razsvetljava itd.; drugo leto vrtnarstvo: cvetlicoreja, zelenjadoreja, sadjereja itd.; tretje leto praktično v kuhinji.

Za sprejem v višjo dekliško gospodinjstvo šolo se zahteva dovršeno 14-16 leto in zrelost 8 razredne ljudske šole ali pa dotična kandidatinja sè sprejemnim izpitom dokaže sposobnost za višji pouk.

Mesečna plača za učila in razne stroške znaša 5 gld. Kajige se lahko večidel izposodi v zavodu. Opozorujemo še, da se višja dekliška šola ne otvori le za gojenke v penzjonatu, marveč vsa gospice ljubljanskega mesta si lahko pridobe ustop pod zgoraj navedenimi pogoji, k čemur tudi najljubše vabi predstojništvo uršulinskega samostana, katero sprejema kandidatnje in radostno podaje vsa potrebna natančnša pojasnila.

Matica Slovenska je imela dne 25. junija redni veliki zbor, kateremu je predsedoval predsednik g. J. Marn. Matica je imela od 1. januarja do 31. decembra 1889 dohodkov 9681 gl. 66 1/2 kr., stroškov 7551 gl. 22 1/2 kr., ostalo je toraj v gotovini 2130 gl. 44 kr.; premoženje „Maticae“ je znašalo koncem l. 1889. v gotovini 130 gl. 44 kr., v hranilnici 2000 gl., v obligacijah 10.499 gl. 75 kr., intabulirani kapital 6000 gl., vrednost hiše 29.400 gl., inventar 450 gl., zaloga knjig 3000 gl., čisti znesek zastankov 428 gl. 34 kr., s k u p a j t o r a j 5 1.908 gl. 53 kr. — Mod raznimi nasveti omeniti moramo onega, kateri želi, da bi bila „Slovenska beseda“, katero bode izdajala „Matica“ tudi znanstven list; odbor je sklenil, da bode „Slovenska Beseda“ začasno pravopisen list. Koncem vršile so se dopolnilne volitve. Oddanih je bilo 493 glasov; od teh so dobili: dr. J. Poklukar in J. Tomšič po 493, dr. F. Lampe, J. Marn in dr. I. Šust po 492, dr. Šernec 481, I. Krsnik 457, A. Koblar 449, dr. H. Dolencec 447 in dr. I. Tavčar 410 glasov. Drugi dan se je odbor sestavil, predsednikom je zopet izvoljen J.

Marn; prvi podpredsednik Fr. Lever, drugi podpredsednik P. Grasselli.

Duhovni Pastir. S sodelovanjem več duhovnov vreduje Anton Kržič. V Ljubljani. Prinaša cerkvene govore za nedelje in praznike celega leta; za vsako nedeljo in praznik je eden govor sceloma izdelan, drugi pa le na kratko osnovan, katerega vsak količkaj spreten govornik prav lahko po potrebi dalje razvije in izpelje. Omeniti moramo tudi homiletična grna, ki se dajo prav lepo porabiti. Na zadnjih straneh se nahaja navadno „pogled na slovestvo“. Letos ima list tudi dva prilogi; v prvi donša „zbirko lepih zgledov“, v drugi pa „obrambne govore“. — List gg. duhovnom prav gorko priporočamo. Cena 4 gld. „Katoliška bukvarna“ v Ljubljani.

Iskrice. Zbirka pesmi in povestij. Spisal in slovenski mladini poklonil Jan ko Le b a n, učitelj v Avberu pri Sežani. II. zvezek. Cena 15 kr., po pošti 17 kr. V Ljubljani. Založil in tiskal Rudolf Milic. 1890. Podučljiva in razsvetljava vsebina, lična zunanja oblika in jako nizka cena priporočajo knjižico zelo, da bi se razširjala med nežno mladino.

Färbige Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 7.65 p. Meter — glatt und gemustert (circa 150 versh. Qual.) — versendet roben- u. stückweise porto- u. zollfrei das Fabrik-Dépot G. Henneberg (K. u. K. Hofliefer) Zürich Briefe kosten 10 kr. Porto.

Posilja blago dobro spravljeno in poštno prosto!

Teodor Slabanja
rebrar v Gorici, ulica Morilli št. 17.

priporoča se v ljudno pri visoko častiti duhovščini v napravo cerkvenih posod in orodja najnovejše oblike, kot: monstranc, kelihov itd. itd. po najnižji ceni.

Stare reči popravi, ter jih v ognju pozlati in posrebrni. Na blagovoljno vprašanje radovoljno odgovarja.

Posilja blago dobro spravljeno in poštno prosto!

Nelle tutte traffiche nonché negozi di galanteria.

L'ottimo papiro dei cigaretti
è il schietto
LE HOUBLON
FABBRICATO FRANCESCO
CRAWLEY & HENRY
PARIGI
MEDAGLIA D'ARGENTO, ESPOSIZIONE UNIVERSALE PARIGI 1889.

Deposito generale: OTTO KANITZ & Co., VIENNA.

PRODAJA PAPIRJA

Tiskarna Pallich
v Gorici — Travnik 6

Prodajam po najnižji ceni vse, kar je potreba za pisanje in šolsko rabo. Tiskam knjige in drugo. Imam v zalogi tiskovine za občinske vrade, šolske, molitvene knjige, liste ilustrirane in za modo, slovstvena dela vseh strok.

Tiskovine vsake vrste se oskrbujejo točno in najcenejše.

Nadejate se mnogih naročil se priporočam z odličnim spoštovanjem

J. Pallich.

Št. 974.

Razpis učiteljske službe.

Na slovenski osnovni šoli družbe sv. Cirila in Metoda pri sv. Jakupu v Trstu razpisuje se

III. učiteljsko mesto

z letno plačo pet (500) sto forintov.

Služba je nastopiti že v začetku letošnjega šolskega leta.

Podpisano vodstvo sprejema prošnje s potrebnimi spričevali do 20. junija t. l.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.
V Ljubljani 1. junija 1890.

C. kr. priv. zavarovalno društvo
„Avstrijski Feniks na Dunaji“
ustanovljeno leta 1860.

Naznanja slavnemu občinstvu da sprejema zavarovanja proti toči.

Glavni zastop v Gorici
Nunska ulica št. 3.

VINSKE IN SADNE STISKALNICE
najnovejše sestave prav pripravne in za 20% bolj močne kot druge.

NA DERŽAVNI SADNI RAZSTAVI NA DUNAJU
meseca oktobra 1888 kot najboljšo spoznane in s *Pervim darilom* obdarovane.

MLINE za grozdje in sadje
izgotovljajo in prodajajo
Ph. Mayfahrt et Co.
Fabriken landwirthschaftlicher u. Weinbau-Maschinen-Eisengiesserei und Dampfhammerwerk

Dunaj II, Frankfurt a. M. u. Berlin N.
KATALOGI in usako pojasnilo na zahtevanje gratis in franko.

— Sposobni zastopniki se iščejo ter dobro plačajo. —

Odlikovanje z svetovnih razstav:
v Londonu 1862, Parizu 1867, na Dunaji 1873
in spet v Parizu 1. 1878.

Prodaja klavirjev s plačilom na obroke.

Klavirji za koncerte in za dom, kakor tudi pianini iz slavno znane firme: **Gottfried Cramer, Wilh. Mayer** na Dunaji prodajajo se po 380 gl., 400 gl., 450 gl., 500 gl., 550 gl., 600 gl. in 650 gl.

Klavirji drugih firm po 280-350 gl.; pianini drugih firm od 350-600 gl.

Dobijo se vedno v
A. Thierfelder-jevi
prodajalnici in posojilnici klavirjev na Dunaji, VII, Burggasse 71.

„Unio catholica“
vzajemni zavod za zavarovanje škod na Dunaji, I., Bäckerstrasse 14.
koacesijovan vsled ministerske naredbe z dnem 28. februarja 1889.

Zavod zavaruje:

Premakljivo in nepremakljivo premoženje proti škodi po požaru, strelu in eksploziji — za taka zavarovanja jamčijo solidarno prvi vzajemni zavarovalni zavodi, kateri so člani razdelilnega društva vzajemnih zavarovalnic. Vseled zveze z vzajemnimi zavarovalnimi zavodi zamore „UNIO“ zavarovanja v največji vrednosti sklepati in dajo na podlagi te zveze svojim zavarovancem največjo varnost. Vsakoletni prebitok razdelil se bode med zavarovance.

Zavod vpeljal je tudi novo, doslej še ne poznano stroko zavarovanja, namreč:

Zavarovanje cerkvenih zvonov proti prelomu ali razpoku. V to stroko spadajo one škode, katere niso posledice požara, temveč ki nastanejo vsled družih katerih-koli slučajev. K vdeležbi v tej zavarovalni stroki vabijo se vsi prečastiti cerkveni predstojniki

Tudi posreduje zavod pri prvih vzajemnih zavarovalnicah

zavarovanja na življenje in proti neugodam.

Vprašanja glede zavarovanj blagovolijo naj se podpisane mu glavnemu zastopu ali pa okrajnim gospodom zastopnikom dopisovati.

Zastopništva po deželi oddajamo zaupnim osebam, katere se naj pisмено ali ustno pri podpisnem glavnem zastopu oglašé. Za Gorico imenovali smo gospoda M. Korsiča našim zastopnikom.

Ljubljana, meseca februarja 1890.

Glavni zastop zavoda „UNIO CATHOLICA“ v Ljubljani za Kranjsko, Spodnje-Štajarsko in Primorsko.
JOSIP PROSENC.

V samih osmih letih po iznajdbi na stotine priznanj pridobila si je: **Rih. Gaertner-jeva tekoča francoska likavna mast za čevlje.**

V oni minuti svetijo se čevlji kot zrcalo, ne da bi jih krtačil. Pomažejo se čevlji samo s to mastjo in v trenutku postanejo in ostanejo tudi črni in svetli saj za 8 dni. Mokrota jej nič ne škodi, da ta mast zabrani celo, da se čevlji tako lahko ne premočijo. Priporoča se posebno veleč. duhovščini, p. n. oficirjem, oskrbnikom, logarjem in sploh vsakemu. Pri c. in kr. vojaki je že davno v navadi. — Tudi konjska oprava čisti se lepo s tem mazilom.

Posilja se prosto pošt.: 2 skl. za 1.30, 6 skl. za 3 in 12 ekl. za 4.80.

Kemična tovarna **RH. GAERTNER**, c. in kr. vojni eskerbovalec, Wien, Eiselastrasse 4.

Prodaja se pri večih kupcih, usnarjih in čevljarjih. V Gorici ima zalogo: **EMILIO GENTILI**, Via Signori.

Izdaten, stalen, postransk dohodek si lahko prislužijo sposobne in zanesljive osebe (dosluženi žendarmom se daje prednost), ki pridejo večkrat z občinstvom v dotiko.

Poprašuje se:
„G. S. 1890,“ Graz postlagernd.

Hilarianska tiskarna izveršuje vizitnice na močnem papirju Bristol od 80 kr. naprej.